

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Юніна Олександра Сергійовича на дисертацію Кічмаренка Сергія Миколайовича «Адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади» подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Становлення і розвиток незалежної судової влади в Україні, створення умов для ефективного і доступного судового захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, підвищення професійного рівня суддівського корпусу об'єктивно вимагають створення ефективного механізму адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади.

Основною метою змін судоустрою визначено зміцнення однієї з базових цінностей демократичного суспільства – незалежності суддів. Цей принцип закріплений у ст. 129 Конституції України, чинному законодавстві про судоустрій та процесуальному законодавстві. На жаль, практичний стан дотримання проголошеного принципу незалежності суддів на сьогодні є незадовільним. Зокрема, фіксуються численні випадки тиску на суд, втручання в діяльність судових органів представників влади і громадських організацій, прояви неповаги до суду. Реальне забезпечення принципу незалежності суддів потребує створення ефективних гарантій її реалізації, зокрема шляхом адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади.

Наведене свідчить про важливість дослідження питань адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади та актуальність обраної теми дисертаційного дослідження щодо вказаної проблематики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Структура повністю відповідає цілям і задачам дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені дисертантом. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться автором на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Підґрунтям цих, на нашу думку, в більшості випадків, обґрунтованих та достовірних висновків, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем, виступають достатні методологічна, теоретична, інформаційна та джерельна бази дослідження.

Слід зазначити, що у ході написання дисертаційної роботи автором використано помітний арсенал наукових методів дослідження: загальнонаукові (системний, статистичний), загальнофілософські (діалектичний, емпіричний), загальнологічні (аналізу і синтезу, індукції і дедукції, логіко-семантичний), спеціально-юридичні (формально-догматичний, порівняльного правознавства, правового прогнозування, тлумачення чинного законодавства). Зокрема, системний метод було використано для всебічного теоретичного дослідження незалежності судової влади як державно-правового явища, пов'язаного з послідовним викладом думок вчених з цієї проблематики та відповідного законодавства. Статистичний метод забезпечив проведення й оброблення результатів соціологічного опитування. Діалектичний метод надав можливість сформулювати положення наукової новизни, зокрема дозволив сформулювати новітнє поняття адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади України, установити адміністративно-правові аспекти щодо місця й ролі судової влади в механізмі держави, здійснити комплексний аналіз методів адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні. Позитивним здобутком є те, що дисертант використав метод правового

прогнозування для формування змін і доповнень до чинного законодавства у сфері забезпечення незалежності судової гілки влади.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою, та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт та предмет роботи. Логічно окреслено систему використаних в роботі дослідницьких методів.

Перший розділ дисертаційної роботи «Теоретико-правові аспекти незалежності судової влади» розкриває основи дослідження аналізованої проблематики та сформований категорійний апарат. Автор звертає увагу, що чесність, висока професійність, дотримання присяги суддями, здійснення ними неупередженого судочинства на основі принципу верховенства права є невід'ємним і провідним елементом незалежності судової влади.

Другий розділ «Адміністративно-правовий механізм забезпечення незалежності судової влади в Україні» роз'яснює «динаміку» аналізованої проблематики – правові елементи забезпечення незалежності судової влади в Україні.

Дисертант доводить, що до елементів забезпечення незалежності судової влади в Україні відносяться суб'єкти, які посягають на незалежність судової влади; форми адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади та методи адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади.

Автор підкреслює, що метод адміністративного примусу як засіб негативного впливу на суддів з метою недопущення здійснення їх шантажу – це заходи, які здійснюються виключно Вищою радою правосуддя, що полягають в психологічному чи організаційному впливі. В той же час, переконливою є теза автора про те, що адміністративні стягнення (санкції) як різновид методу адміністративного примусу у сфері забезпечення незалежності судової гілки влади – це особливий адміністративно-правовий спосіб впливу на суб'єктів правовідносин (осіб, які посягають на незалежність судової влади, суддів, а також інших фізичних, юридичних осіб) у разі порушення законодавства, що

забезпечує незалежність судової влади та полягає в накладенні на них покарання або/та заходів із відновлення порушеного стану незалежності судової влади.

Особливим є третій розділ «Міжнародний і зарубіжний досвід та удосконалення адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні», у якому на основі міжнародного досвіду та досвіду європейських і північноамериканських зарубіжних країн сформовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства в аналізованій сфері.

Дисертант акцентує увагу на тому, що існує дві загальні концепції забезпечення незалежності судової гілки влади на світовому рівні, які можна іменувати таким чином: управлінська, що передбачає покладення цього обов'язку на виконавчі органи влади та суддівська, що полягає у створенні спеціального органу, який входить до системи судової гілки влади й безпосередньо займається цим питанням.

Завершується робота досить ґрунтовними висновками, у яких наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно розвитку засад та адміністративного інструментарію у сфері адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади, викладено найбільш важливі наукові та практичні результати, визначено наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

3. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Варто зазначити, що результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні;
- правотворчості – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері розвитку адміністративної діяльності, адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні;
- правозастосовній діяльності – щодо покращення адміністративно-правового забезпечення незалежності судової гілки влади в Україні;
- навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Проблеми теорії адміністративного права», «Проблеми адміністративно-правового забезпечення у сфері незалежності судової гілки влади», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Також, результати дисертаційного дослідження вже використовуються у правозастосовній діяльності, науково-дослідній сфері та навчальному процесі, про що свідчать відповідні акти впровадження.

4. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

По-перше, заслуговує наукової уваги запропонована здобувачем теза про те, що адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади полягає в комплексі адміністративно-правових заходів (передусім способів добору й виховання суддів з нульовою толерантністю щодо корупції, принциповою та публічною протидією будь-яких осіб здійснювати тиск на них), що здійснюється через певний адміністративно-правовий механізм за допомогою надання адміністративних послуг зі здійснення управлінської діяльності суб'єктами публічної адміністрації щодо створення достатніх умов для ухвалення суддями справедливих гуманних рішень, забезпечення належних умов для праці суддів та інших представників судової влади;

По-друге, цінним з юридичної точки зору є аналіз методів адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення судової влади в Україні через способи негативного (ті, що посягають на незалежність) і позитивного впливу (ті, що забезпечують незалежність судової влади). Заслуговує на увагу авторське бачення того, що способи посягань на судову владу є своєрідним антиподом методів адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення незалежності судової влади, які за суб'єктами протиправного впливу поділяються на класичні, що здійснюються кримінальними елементами, і маргінальні, що здійснюються суб'єктами псевдогромадянського суспільства, політиками та правоохоронцями з низьким рівнем правової культури і правосвідомості.

По-третє, цінним в теоретичному та прикладному аспектах є авторська пропозиція доповнити законодавство положенням щодо збільшення мінімального віку юристів, які можуть претендувати на посаду судді (до 40 років), з огляду на набуття такими претендентами професійного та життєвого досвіду.

По-четверте, в результаті дисертаційного дослідження дістали подальшого розвитку наукові положення щодо місця й ролі судової влади в механізмі держави, які, на відміну від раніше сформованих, виділяють провідним чинником високу моральність суддів, які знають і ретельно бережуть високу репутацію судової влади як основного чинника врегулювання юридичних конфліктів, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб поряд із виділенням інших класичних аспектів незалежності.

Таким чином, елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативно-правовим вимогам, а ґрунтовність та повнота їх викладу свідчать про те, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених аналізу адміністративно-правового забезпечення незалежності судової влади в Україні.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації відображено у десяти наукових публікаціях, шість з яких опубліковані в наукових фахових виданнях України, одна – у зарубіжних наукових юридичних виданнях та три – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України та «Порядку присудження наукових ступенів». Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися в Науково-дослідному інституті публічного права, де було виконано дисертацію, а також висвітлювалися у ході трьох науково-практичних конференцій.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію; вона є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого автором дисертаційного дослідження. Підкреслимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Дискусійні положення і зауваження по дисертації

1. На С. 23 дисертації, у науковій новизні, автор стверджує, що адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади полягає в

комплексі адміністративно-правових заходів (передусім способів відбору й виховання суддів з нульовою толерантністю щодо корупції...) Потребує уточнення, що розуміє дисертант під категорією «виховання суддів».

2. На С. 57 здобувач стверджує, що незалежність суддів є невід'ємною складовою їхнього статусу, що гарантується Конституцією та законами України, і в здійсненні правосуддя вони мають підкорятися лише закону. Не заперечуючи в цілому зазначений концептуальний підхід, потребує уточнення позиція автора, чому судді мають підкорятися лише закону, а не здійснювати судочинство у відповідності до принципу верховенства права.

3. Не повним є висновок 3 до розділу 1, в якому з'ясовано, що до сфери впливу на незалежність судової влади належать проблеми формування суддівського корпусу, організаційно-правові питання взаємодії з адвокатами і прокурорами, діяльність деструктивних псевдогромадських організацій. Так як, в ньому не знайшли свого відображення інші сфери впливу на незалежність судової влади, наприклад, питання навчання суддів, матеріально-технічного забезпечення судової влади.

4. Не можна погодитися із точкою зору автора, висловленої на С. 98 роботи, що видання нормативно-правового адміністративного акта є найпоширенішою формою діяльності спеціальної публічної адміністрації (Верховної Ради правосуддя та Ради суддів). Так як, адміністративні акти у зазначеній сфері видають не тільки ці два владних суб'єкта, але й інші, зокрема, Вища кваліфікаційна комісія суддів, органи суддівського самоврядування, тощо.

5. Потребує уточнення юридична природа адміністративного договору як форми адміністративної діяльності щодо забезпечення незалежності судової влади в Україні (С. 141)., зокрема з питання використання в системі судової влади онлайн-закупівлі Prozzogo.

Зазначені зауваження є такими, що не впливають на якість наукового дослідження, яке виконане на високому науково-методичному рівні, а лише підкреслюють його значущість і складність.

7. Висновки

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади в Україні» виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском для теорії адміністративного права і процесу.

Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

Таким чином, дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правове забезпечення незалежності судової влади в Україні», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Кічмаренко Сергій Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Офіційний опонент –
директор ННІ**

**заочного навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент**

О. С. Юнін

